

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Бурденюк С.І.

аспірант,

Інститут законодавства Верховної Ради України

ІНДИВІДУАЛЬНА ЗАЯВА ОСОБИ ПРИ ЗВЕРНЕНІ ДО ЄСПЛ В КОНТЕКСТІ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ОСНОВОПОЛОЖНИХ СВОБОД

Визнавши практику ЄСПЛ обов'язковим джерелом права в Україні, законодавець видозмінив правову систему для включення до неї європейських стандартів захисту прав людини [1, с. 7]. Необхідно зазначити, ЄСПЛ розглядає лише скарги щодо порушень прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (далі – Конвенція). Наша держава, як член Ради Європи, ратифікувала Конвенцію 17 липня 1997 р.

Структурно Конвенція складається із преамбули, 59-ти статей та протоколів, що доповнюють її зміст, відповідно розширюють перелік прав, основоположних свобод та змінюють їх.

На сьогодні Конвенція доповнена Протоколом № 15 від 24.VI.2013 р., що передбачає скорочення строків звернення до ЄСПЛ з шести до чотирьох місяців після остаточного рішення національного суду та Протоколом № 16 від 02.X.2013 р., який надає сторонам право звертатися до ЄСПЛ з клопотанням про надання їм консультативних висновків стосовно питань, пов'язаних із тлумаченням та застосуванням прав і свобод, встановлених Конвенцією та її протоколами. Станом на жовтень 2016 року зазначені протоколи ще не ратифіковані Україною та достатньою кількістю держав-учасниць Конвенції.

Безумовно, основна роль у забезпеченні чіткого і дієвого контролю за реалізацією державами-учасницями Конвенції взятих на себе зобов'язань щодо забезпечення прав та основних свобод людини належить ЄСПЛ. Саме ця судова інституція забезпечує гарантії прав людини, є контрольним механізмом дотримання державами-учасницями положень Конвенції, запровадження норм і принципів у рамки національних правових систем.

Формою звернення до ЄСПЛ є заява. Так, згідно ст. 34 Конвенції «Індивідуальні заяви», ЄСПЛ може приймати заяви від будь-якої особи, неурядової організації або групи осіб, які вважають себе потерпілими від допущеного однією з Високих Договірних Сторін порушення прав, викладених у Конвенції або протоколах до неї. Високі Договірні Сторони зобов'язуються не перешкоджати жодним чином ефективному здійсненню цього права [2]. Процедура підготовки заяви не є складною. Офіційно, чинний бланк для заповнення розміщено на сайті ЄСПЛ за відповідним посиланням

[3]. У разі звернення до ЄСПЛ групи осіб, заповнюється відповідна кількість бланків, що нумеруються. Щодо процедури, то у разі звернення декількох заявників, застосовується процесуальна співучасть.

Відповідно до статті 47-1 Регламенту ЄСПЛ «Зміст індивідуальної заяви»:

1. Кожна заява подається на бланку, наданому Секретаріатом, якщо ЄСПЛ не вирішить інакше. Заява повинна містити всю інформацію, яка вимагається у відповідних частинах формуляру. В ній мають бути зазначені:

- ім'я, дата народження, громадянство та адреса заявника і, якщо заявник є юридичною особою, повна назва, дата створення чи реєстрації, офіційний реєстраційний номер (за наявності) та офіційна адреса;

- якщо у заявника є представник, ім'я останнього, адреса, номери телефону і факсу та електронна адреса;

- якщо у заявника є представник, дата та оригінал підпису заявника в розділі формуляру, відведеного для довіреності; також у цьому розділі формуляру має бути оригінал підпису представника на підтвердження його/її згоди діяти в інтересах заявника;

- найменування Договірної Сторони або Сторін, проти яких подається заява;

- стислий і розбірливий виклад фактів;

- стислий і розбірливий виклад стверджуваного порушення (порушень) Конвенції та відповідних аргументів;

- стислий виклад інформації про дотримання заявником умов прийнятності, викладених у ст. 35 §1 Конвенції.

2. Необхідно також зазначити, що інформація, викладена у відповідній частині формуляру, має бути достатньою для того, щоб ЄСПЛ міг визначити суть та обсяг заяви, не звертаючись до інших документів. Проте, заявник може доповнити цю інформацію у вигляді додатків до формуляру з викладом подробиць щодо фактів, стверджуваних порушень Конвенції та відповідних аргументів. Ця інформація повинна бути викладена не більше, ніж на 20-ти сторінках.

3. Формуляр повинен бути підписаний заявником чи його представником. До нього слід додати:

- копії документів щодо судових та інших рішень чи заходів, на які скаржиться заявник;

- копії документів та рішень, які показують, що заявник використав усі внутрішні засоби правового захисту, а також дотримався терміну, вказаного у ст. 35 §1 Конвенції;

- за наявності, копії документів стосовно будь-якої іншої процедури міжнародного розслідування чи врегулювання, які мають відношення до справи;

- якщо заявник є юридичною особою, необхідно подати документ(и) на підтвердження того, що фізична особа, яка подала заяву, має право або уповноважена представляти інтереси заявника.

Документи, які додаються на підтримку заяви, повинні бути надані в хронологічному порядку, пронумеровані та чітко позначені.

4. Заявники, які не бажають оприлюднення перед громадськістю даних про свою особу, мають це зазначити і також викласти підстави, які б виправдовували такий відступ від загального правила про вільний доступ громадськості до інформації щодо провадження в ЄСПЛ. Суд може задовольнити запит про анонімність або надати її з власної ініціативи.

Також, зауважимо, якщо вимоги, викладені в пунктах 1-3 ст. 47-1 Регламенту ЄСПЛ, не були дотримані, ЄСПЛ не розглядатиме заяву, за винятком наступних випадків:

- якщо заявник надав ґрунтовні пояснення про причини невиконання цих вимог;
- якщо заява містить запит про вжиття термінових заходів;
- якщо ЄСПЛ прийме відповідне рішення з власної ініціативи або на прохання заявника.

В усякому разі, Суд може звернутися до заявника в будь-якій формі та будь-яким способом за наданням додаткової інформації чи документів у визначений Судом термін.

Датою подання заяви є дата, коли формуляр, що відповідає всім зазначеним вимогам, був надісланий на адресу ЄСПЛ. Датою відправлення вважатиметься дата поштового штемпеля.

Крім того, заявники повинні інформувати Суд про зміни їхньої адреси чи будь-яких обставин, що мають відношення до заяви [4; 5].

Також зазначимо, що згідно ст. 35 §2 Конвенції, ЄСПЛ не розглядає жодної індивідуальної заяви, поданої згідно зі ст. 34, якщо вона є анонімною або за своєю суттю є ідентичною до заяви, що вже була розглянута Судом чи була подана на розгляд до іншого міжнародного органу розслідування чи врегулювання, і якщо вона не містить нових фактів у справі. Також Суд оголошує неприйнятною будь-яку індивідуальну заяву, подану згідно зі ст. 34, якщо він вважає, що ця заява несумісна з положеннями Конвенції або протоколів до неї, явно необґрунтована або є зловживанням правом на подання заяви або заявник не зазнав суттєвої шкоди, якщо тільки повага до прав людини, гарантованих Конвенцією і протоколами до неї, не вимагає розгляду заяви по суті, а також за умови, що на цій підставі не може бути відхилена жодна справа, яку національний суд не розглянув належним чином.

ЄСПЛ також вправі відхилити будь-яку заяву, яку він вважає неприйнятною, згідно із ст. 35 Конвенції на будь-якій стадії провадження у справі [2].

Список використаних джерел:

1. Застосування Європейської конвенції з прав людини для захисту екологічних прав та довкілля (посібник) / Є. Алексєєва, О. Мелень-Забрамна, Д. Скрильніков, – Видавництво «Компанія «Манускрипт»» – Львів, 2016. – 240 с.

2. Європейська Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004

3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants&c=#n1357809352012_pointer.

4. Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі.. – 2003. – № 3. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/980_067/card6#Public

5. APPLICATION PACK – RULE 47 OF THE RULES OF COURT – UKR. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.echr.coe.int/Documents/Rule_47_UKR.pdf

Груба М.С.

студентка юридичного факультету,

Науковий керівник: Алімов К.О.

кандидат юридичних наук, викладач,

Запорізький національний університет

СУДОВІ ВИКЛИКИ І ПОВІДОМЛЕННЯ

Формами повідомлення зацікавлених осіб про здійснення судом певних процесуальних дій є судові повістки про виклик і повістки-повідомлення. Судові виклики і повідомлення здійснює секретар судового засідання. Судові повідомлення здійснюються шляхом надсилання судових повісток-повідомлень. Судове повідомлення має інформаційний характер, оскільки має на меті інформування осіб, які беруть участь у справі, про вчинення процесуальних дій, в яких участь цих осіб не є обов'язковою. Судовий виклик є вимогою суду з'явитися у судове засідання для розгляду справи чи для проведення певних процесуальних дій саме за участю осіб, які викликаються, і участь яких є обов'язковою. Судові виклики здійснюються судовими повістками про виклик. Судові повістки про виклик до суду надсилаються особам, які беруть участь у справі, свідкам, експертам, спеціалістам, перекладачам (ч. 3 ст. 74 ЦПК) [3].

Судові виклики та повідомлення повинні бути надіслані з таким розрахунком, щоб особа, яка викликається, мала після їх вручення достатньо часу для явки до суду і підготовки до участі в судовому розгляді справи. Такий час не повинен бути меншим за 3 дні. Час вручення повістки має принципове значення при вирішенні питання про наслідки неприбуття в судове засідання учасника процесу (ст. 169 ЦПК), оскільки саме він дозволяє визначити, чи була особа своєчасно повідомлена про час та місце проведення судового засідання.

В більшості випадків судові повістки надсилаються поштою і приймаються для пересилання у рекомендованих листах з позначкою «Судова повістка» з простим або рекомендованим повідомленням про їх вручення. Судова повістка може бути вручена кур'єром. У всіх випадках зворотна розписка повертається до суду та є належним доказом того, що зацікавлена особа повідомлена про час, місце вчинення відповідної процесуальної дії.

Повістка може бути вручена безпосередньо в суді. Частиною 3 ст. 191 ЦПК передбачено, що суд, відкладаючи розгляд справи або оголошуючи перерву в її розгляді, призначає, відповідно, день нового судового засідання